

بررسی کلسترول، لیپوپروتئین مایع جنب و همبستگی آنها با ضریب نیمه تراوایی پرده جنب در مبتلایان به مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو

دکتر ابراهیم رضی^۱، دکتر محمد عابدی سماکوش^۲، مهندس سید غلامعباس موسوی^۳

چکیده

سابقه و هدف: یکی از سؤالات اساسی در مبتلایان مایع جنب مسئله مقادیر و همبستگی کلسترول و لیپوپروتئین‌های مایع جنب با مقادیر سطح سرمی آنها و اهمیت آن در افتراق نوع مایع جنب (ترانسوداتیو، اگزوداتیو) می‌باشد. لذا این تحقیق در مبتلایان مایع جنب مراجعه‌کننده به بیمارستان شهید بهشتی کاشان در سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۲ انجام گرفت. مواد و روش‌ها: تحقیق با طراحی مقطعی روی کلیه بیماران مبتلا به مایع جنب انجام گرفت. تعیین نوع اگزودا و ترانسوداتیو مطابق معیار لایت بوده و میزان کلسترول و تری‌گلیسرید، لیپوپروتئین‌ها در مایع جنب و سرم هم‌زمان به روش استاندارد آن تعیین و میزان همبستگی آنها به روش پیرسون و مقادیر کلسترول و لیپوپروتئین‌ها و ضریب نیمه تراوایی پرده جنب در موارد اگزوداتیو و ترانسوداتیو بر حسب مورد با آمار *T-test* و *Man-Whitney* مورد قضاوت آماری قرار گرفت. یافته‌ها: تحقیق روی ۱۱۹ نفر شامل ۵۲ مرد و ۶۷ زن با میانگین سنی $63/5 \pm 10$ سال انجام گرفت. مایع جنب در ۷۰ نفر (۵۸/۸ درصد) از نوع اگزوداتیو و در ۴۹ نفر (۴۱/۲ درصد) از نوع ترانسودا بود. میزان کلسترول مایع جنب در افراد ترانسوداتیو 29 ± 16 و در گروه اگزوداتیو 65 ± 25 بود ($P < 0/001$). سطح کلسترول مایع جنب (اگزوداتیو و ترانسوداتیو) بستگی به سطح سرمی آن و نسبت پروتئین جنب به سرم دارد (در اگزوداتیو $r = 0/61$ ، $p < 0/001$ ؛ ترانسوداتیو $r = 0/62$ و $p < 0/001$). ضریب همبستگی *LDL*، *HDL*، *VLDL* و تری‌گلیسرید مایع جنب اگزودا با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم به ترتیب عبارت است از: $r = 0/53$ ($p < 0/001$)، $r = 0/40$ ($p = 0/01$)، $r = 0/29$ ($p = 0/01$) و $r = 0/29$ ($p = 0/02$). در مایع جنب ترانسودا ضریب همبستگی به ترتیب *LDL*، *HDL*، *VLDL* و تری‌گلیسرید با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم به ترتیب عبارت است از: $r = 0/48$ ($p < 0/001$)؛ $r = 0/24$ ($p = 0/09$)، $r = 0/09$ ($p = 0/52$) و $r = 0/04$ ($p = 0/79$). نسبت درصد کلسترول همراه با *LDL* و *HDL* مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو به ترتیب ۹۰ و ۸۹ درصد بود در حالی که نسبت درصد و کلسترول همراه با *LDL* و *HDL* سرمی آنها به ترتیب ۸۳ و ۸۶ درصد بود. نتیجه‌گیری و توصیه‌ها: سطح کلسترول مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو بستگی به سطح سرمی آنها و نسبت پروتئین مایع جنب به سرم دارد. با توجه به عدم تغییر لیپوپروتئین‌ها (*LDL* و *HDL*) در مایع جنب، سنجش کلسترول مایع جنب در افتراق مایع جنب اگزودا از ترانسودا کمک‌کننده است. در پلورال افیوژن اگزوداتیو سطح لیپوپروتئین‌های مایع جنب بستگی به نسبت پروتئین مایع جنب به سرم داشته، در حالی که در نوع ترانسودا تنها سطح *LDL* مایع جنب بستگی به نسبت پروتئین مایع جنب به سرم دارد.

واژگان کلیدی: مایع جنب، اگزودا، ترانسودا، کلسترول، لیپوپروتئین، ضریب تراوایی پلور.

۱- گروه داخلی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

۲- دانشگاه علوم پزشکی کاشان

۳- گروه آمار، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

مقدمه

آنجایی که کلسترول به صورت آزاد در خون یافت نگردیده و قسمت اعظم آن با لیپوپروتئین‌ها (*LDL* و *HDL*) اتصال دارد (۱۰)، هدف از انجام این مطالعه بررسی رابطه بین تری‌گلیسیرید، کلسترول، *LDL*، *HDL* و *VLDL* مایع جنب با مقادیر سرمی آنها در بیماران مراجعه‌کننده به بیمارستان شهید بهشتی کاشان از آذرماه سال ۱۳۸۰ تا اردیبهشت ۱۳۸۲ می‌باشد.

مواد و روش‌ها

تحقیق با طراحی مقطعی انجام گرفت. کلیه افراد مبتلا به ناراحتی ریوی که مبتلا به مایع جنب بودند، مورد مطالعه قرار گرفتند. تشخیص مایع جنب با معاینه فیزیکی و رادیوگرافی قفسه سینه انجام می‌گرفت و در صورت نیاز جهت آسپیراسیون مایع، محل تجمع مایع با سونوگرافی مشخص می‌گردید.

هم‌زمان با آسپیراسیون مایع جنب، از هر بیمار ۵cc خون لخته گرفته شد و میزان تری‌گلیسیرید و کلسترول و لیپوپروتئین‌های مایع جنب با سرم هم‌زمان آنها، با دستگاه اتوآنالیزر مدل (*Technicon RA-1000*) اندازه‌گیری شد و مایع جنب جهت سیتولوژی و میکروبیولوژی و مطالعه باسیل‌های مقاوم به اسید به آزمایشگاه ارسال گردید.

تشخیص ترانسوداتیو و اگزوداتیو بودن مایع جنب بر اساس معیار لایت صورت گرفت (۹). در صورتی که نسبت *LDH* مایع جنب به سرم بیش از ۰/۶ و مایع جنب از ۶۷ درصد حد پیشینه (*LDH (maximum)*) مایع جنب به سرم بیشتر باشد و یا نسبت پروتئین جنب به سرم بیش از ۰/۵ باشد، (وجود هر کدام از اینها) مایع جنب اگزوداتیو تلقی می‌شد (۳). ضریب نیمه تراوایی پلور با نسبت *Protein* جنب / پروتئین سرم تعیین شد.

تجمع مایع جنب در هر دو بیماری‌های ریوی و خارج ریوی یافته شایعی است که اغلب به تنهایی ظاهر شده و در صورتی که نیاز به درمان آن ضروری باشد لازم است علت آن مشخص گردد. افتراق بین مایع جنب اگزوداتیو از ترانسوداتیو اساس تشخیص علت ایجادکننده آن است (۱). اولین بار جهت افتراق مایع جنب اگزوداتیو از ترانسوداتیو، پروتئین مایع جنب مورد استفاده قرار می‌گرفت (۲).

بنابر اظهار *Light* با استفاده از نسبت پروتئین مایع جنب به سرم و نسبت لاکتات دهیدروژناز (*LDH*) مایع جنب به سرم و یا مقدار مطلق *LDH* مایع جنب تا ۹۹ درصد موارد می‌توان بیماران مبتلا به مایع جنب را در دو دسته ترانسودا و اگزودا تقسیم‌بندی کرد (۳).

اما در سال‌های اخیر مواردی از مبتلایان به مایع جنب با استفاده از معیار *Light* به درستی تقسیم‌بندی نشده و معیارهای دیگری از قبیل کلسترول مایع جنب و نسبت کلسترول مایع جنب به سرم (۵، ۴)، نسبت بیلی‌روبین مایع جنب به سرم (۶)، نسبت کولین استراز مایع جنب به سرم (۷) و گرادیان آلبومین مایع جنب به سرم گزارش شده است (۸).

اگر افتراق مایع (ترانسوداتیو و اگزوداتیو) با استفاده از مقادیر سرمی و پلور مقدور نباشد نوع بیماری در تعداد زیادی از بیماران مشخص نخواهد شد و منجر به درمان ناصحیح و عوارض شناخته شده وارد بر آن خواهد شد (۹). حال با توجه به اهمیت افتراق نوع اگزوداتیو و ترانسوداتیو، این مطالعه جهت بررسی کلسترول مایع جنب در افتراق اگزوداتیو از ترانسوداتیو و فهم بهتر رابطه بین کلسترول مایع جنب با سرم طراحی شده است. از

مقادیر کلسترول و لیوپروتئین به تفکیک نوع اگزوداتیو و ترانسوداتیو تفکیک شد. میانگین میزان LDH مایع جنب افراد اگزوداتیو 584 ± 653 و در افراد ترانسوداتیو $148 \pm 73/9$ و میزان پروتئین جنب در افراد ترانسوداتیو $2/1 \pm 0/69$ در افراد اگزوداتیو $4/17 \pm 0/92$ به دست آمد.

میانگین مقادیر مطالعه شده در مایع جنب افراد اگزوداتیو بیشتر از ترانسوداتیو بود (جدول شماره ۱).

کلسترول، LDL و HDL در مایع جنب در نوع ترانسوداتیو و اگزوداتیو با هم اختلاف معنی داری داشتند. تری گلیسیرید و $VLDL$ مایع جنب با هم مشابه بود و نشان می دهد که مقادیر تمام شاخص های مورد بررسی در اگزوداتیو بیشتر از ترانسوداتیو بود به طوری که این میزان از حداقل ۳۰ درصد برای $VLDL$ تا حداکثر ۱۸۹ درصد برای LDL (نزدیک به دو برابر) بوده است.

خصوصیات سن، جنس و بیماری زمینه ای آنها و مقادیر کلسترول، تری گلیسیرید، لیوپروتئین ها و ضریب تراوایی پلور و نوع اگزوداتیو و ترانسوداتیو در فرم اطلاعاتی ثبت گردید و میزان همبستگی مقادیر آنها در سرم و پلور با روش پیرسون تعیین و میزان آن در صورتی که به روش $Kolmogrov-Smirnov$ دارای توزیع نرمال بودند، با آماره T-test و در صورتی که دارای توزیع نرمال نبودند با آماره $Mann-Whitney$ مورد قضاوت آماری قرار گرفت.

یافته ها

طی مدت بررسی، ۱۱۹ نفر بیمار مورد مطالعه قرار گرفتند که ۵۲ نفر (۴۳/۷ درصد) مرد و ۶۷ نفر (۵۶/۳ درصد) زن با میانگین سنی $63/5 \pm 15$ سال بودند (۱۸ تا ۸۹ سال). مایع جنب در ۷۰ نفر (۵۸/۸ درصد) اگزوداتیو و در ۴۹ نفر (۴۱/۲ درصد) ترانسوداتیو بود.

جدول ۱- مقادیر LDH مایع جنب، نسبت LDH مایع جنب به سرم، نسبت پروتئین مایع جنب به سرم و لیپیدهای مطالعه شده در بیماران مبتلا به پلورال افیوژن اگزوداتیو و ترانسوداتیو، بیمارستان شهید بهشتی کاشان، ۸۲-۱۳۸۰

P Value	درصد همخوانی	ترانسوداتیو (نفر ۴۹)	اگزوداتیو (نفر ۷۰)	مایع جنب
				شاخص های بیوشیمیایی
< ۰/۰۰۱	۱۲۴	29 ± 16	65 ± 25	کلسترول مایع جنب
< ۰/۰۰۱	۱۰۰	$0/22 \pm 0/14$	$0/44 \pm 0/15$	کلسترول جنب / سرم
N.S	۵۰	$21/7 \pm 21/3$	$32/5 \pm 20/6$	تری گلیسیرید جنب
< ۰/۰۰۲	۳۵	$0/20 \pm 0/16$	$0/27 \pm 0/14$	تری گلیسیرید جنب / سرم
< ۰/۰۰۱	۱۶۰	$16/9 \pm 14/7$	$43/9 \pm 21/6$	LDL جنب
< ۰/۰۰۱	۱۸۹	$0/19 \pm 0/16$	$0/55 \pm 0/40$	LDL جنب / سرم
< ۰/۰۰۱	۶۴	$9 \pm 4/7$	$14/8 \pm 6/3$	HDL جنب
< ۰/۰۰۱	۴۳	$0/30 \pm 0/19$	$0/43 \pm 0/18$	HDL جنب / سرم
N.S	۶۲	$3/7 \pm 2/3$	$6 \pm 3/6$	VLDL جنب
۰/۰۰۱	۳۰	$0/20 \pm 0/21$	$0/26 \pm 0/14$	VLDL جنب / سرم

جدول ۲- محاسبه همبستگی و *P-value* و میانگین شاخص‌های بیوشیمیایی بین لیپیدهای مایع جنب و سطح سرمی آنها در کل بیماران*

شاخص بیوشیمیایی	مقادیر سرم mg/dl	مقادیر مایع جنبی mg/dl	میزان همبستگی	درصد هم‌خوانی	<i>P. Value</i>
کلسترول	۱۴۸ ± ۴۶/۵	۵۰/۵ ± ۲۸/۴	۰/۴۱	۱۷	< ۰/۰۰۱
LDL	۹۰ ± ۴۳/۳	۳۲/۸ ± ۲۳/۲	۰/۲۸	۷	< ۰/۰۰۲
HDL	۳۴/۵ ± ۱۱	۱۲/۵ ± ۶/۳	۰/۷۰	۵۰	< ۰/۰۰۱
VLDL	۲۵ ± ۱۷/۵	۵ ± ۳/۳	۰/۳۰	۹	< ۰/۰۰۱
تری‌گلیسرید	۱۲۸ ± ۹۳/۵	۲۸ ± ۲۱/۵	۰/۴۶	۲۱	< ۰/۰۰۱

* مقادیر بر حسب میانگین ± انحراف استاندارد بیان شده است.

می‌گردد، نسبت میانگین مقادیر لیپیدهای مایع جنب، به سرم از نسبت پروتئین مایع جنب به سرم کمتر است و این بدان معناست که حرکت لیپیدها از خون به فضای جنب در مقایسه با حرکت پروتئین از خون به فضای جنبی کمتر می‌باشد.

در جداول ۳ و ۴ ضریب همبستگی و *P-value* بین مقادیر لیپیدی و نسبت پروتئین مایع جنب به سرم (نسبت تراوایی پرده جنب) به ترتیب در حالات اگزوداتیو و ترانسوداتیو نشان داده شده است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقدار کلسترول مایع جنب در دو حالت اگزوداتیو و ترانسوداتیو بستگی به نفوذپذیری پرده جنب داشته است (۲) به ترتیب ۰/۶۱ و ۰/۶۲ بوده و در هر دو حالت ($P < ۰/۰۰۱$ است).

میزان همبستگی مقادیر سرمی مایع جنب در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. بیشترین میزان همبستگی بین *HDL* سرم با جنب به میزان ۰/۷ و میزان هم‌خوانی ۵۰ درصد بود و کم‌ترین میزان همبستگی مربوط به شاخص *LDL* برابر ۰/۲۸ و میزان هم‌خوانی آنها ۷ درصد بود.

مقدار مایع جنبی هر کدام از مقادیر لیپیدها با میانگین سطح سرمی آنها همبستگی دارد همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود تنها در مورد *HDL* ضریب همبستگی بیشتر از ۰/۶۵ است و در بقیه موارد همبستگی نزدیک بین مقادیر لیپیدهای مایع جنب با سرمی وجود ندارد. با توجه به این موضوع، تراوایی (*Permeability*) پرده جنب به واسطه بررسی نسبت پروتئین مایع جنب به سرم بررسی گردید. همان‌طوری که در نمودار ۱ ملاحظه

جدول ۳- توزیع ضریب همبستگی و *P-value* مقادیر لیپیدهای مایع جنب با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم در مبتلایان به

پلورال افیوژن اگزوداتیو، بیمارستان شهید بهشتی کاشان، ۸۲ - ۱۳۸۰

P-value	درصد همخوانی	میزان همبستگی	مقادیر مایع جنب* مقادیر مایع جنب*	نسبت پروتئین جنب به سرم $0/11 \pm 0/62$	شاخص های بیوشیمیایی
$< 0/001$	۳۶	۰/۶۱	65 ± 35		کلسترول
$< 0/001$	۲۸	۰/۵۳	$43/9 \pm 21/6$		LDL
$< 0/001$	۱۶	۰/۴۰	$14/8 \pm 6/3$		HDL
$< 0/01$	۸/۴	۰/۲۹	$6 \pm 3/6$		VLDL
$< 0/02$	۸/۴	۰/۲۹	$32/5 \pm 20/6$		تری گلیسیرید

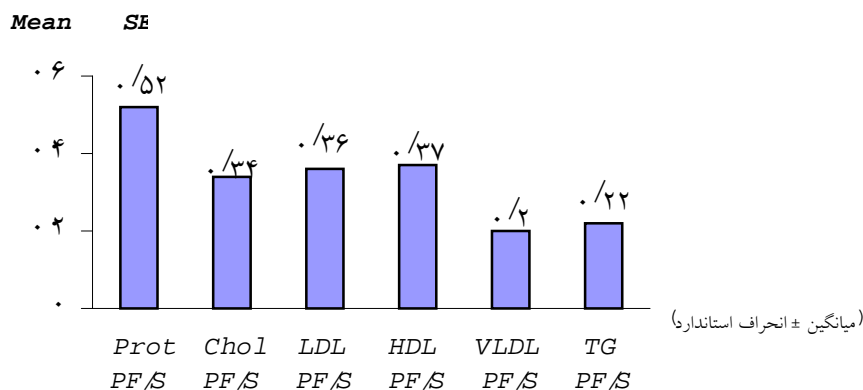
* مقادیر بر حسب میانگین \pm انحراف معیار استاندارد بیان شده است.

جدول ۴- توزیع ضریب همبستگی و *P-value* مقادیر لیپیدهای مایع جنب با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم در

مبتلایان به پلورال افیوژن ترانسوداتیو، بیمارستان شهید بهشتی کاشان، ۸۲ - ۱۳۸۰

P-value	درصد همخوانی	میزان همبستگی	مقادیر مایع جنب* مقادیر مایع جنب*	نسبت پروتئین مایع جنب به سرم $0/42 \pm 0/61$	شاخص های بیوشیمیایی
$< 0/001$	۳۸	۰/۶۲	29 ± 16		کلسترول
$< 0/001$	۲۳	۰/۴۸	$16/9 \pm 14/7$		LDL
N.S	۵/۷	۰/۲۴	$9 \pm 4/7$		HDL
N.S	۱	۰/۰۹	$3/7 \pm 2/3$		VLDL
N.S	۱/۵	۰/۰۴	$21/7 \pm 21/3$		تری گلیسیرید

* مقادیر بر حسب میانگین \pm انحراف معیار استاندارد بیان شده است.

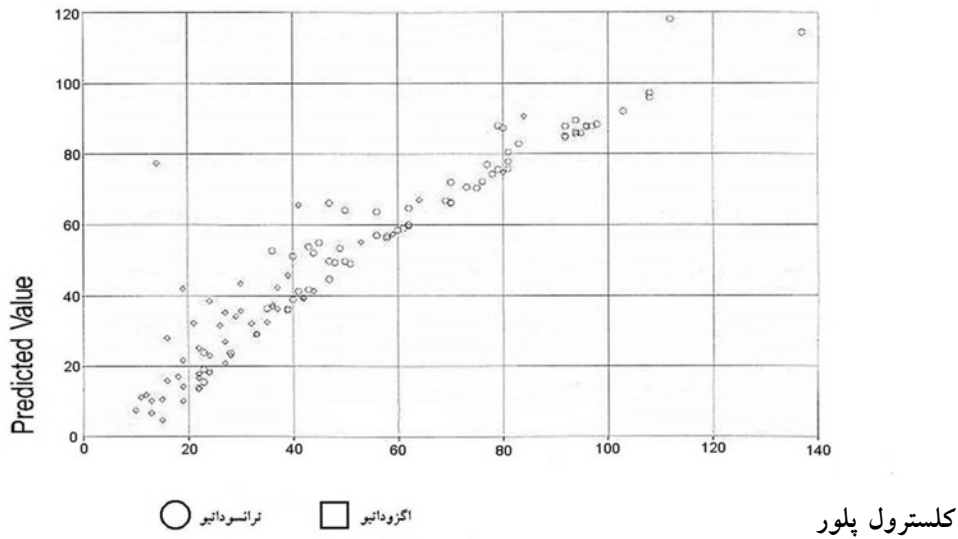

نمودار ۱- مقایسه نسبت پروتئین مایع جنب به سرم و نسبت لیپیدهای مایع جنب به سرم در کل بیماران
PF: مایع جنب، *S*: سرم، *Prot*: پروتئین، *Chol*: کلسترول، *TE*: تری گلیسیرید.

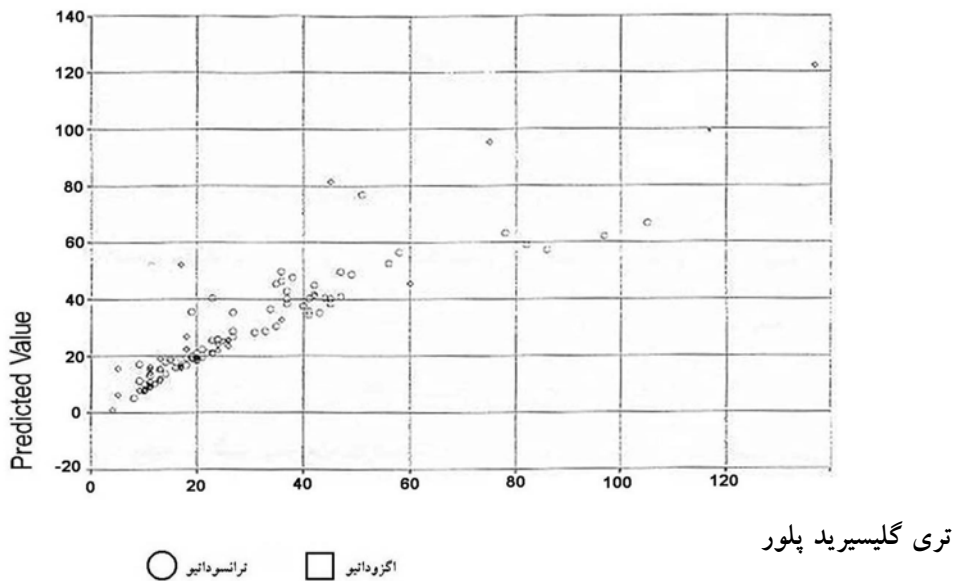
جنب ۹۰ درصد کلسترول از *LDL* و *HDL* تشکیل شده است. در بیماران مبتلا به پلورال افیوژن ترانسوداتیو نیز ۸۶ درصد کلسترول سرم از *LDL* و *HDL* تشکیل شده، در حالی که ۸۹ درصد کلسترول مایع جنب از *LDL* و *HDL* به وجود آمده است و این گویای عدم متابولیزه شدن کلسترول بعد از ورود به مایع جنب است.

در مورد تری گلیسیرید، همبستگی آن با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم در مورد پلورال افیوژن ترانسوداتیو به مراتب نسبت به اگزوداتیو کمتر است (۰/۷۹ در مقابل ۰/۰۲). در کل بیماران ۸۴ درصد کلسترول سرم از *LDL* و *HDL* تشکیل شده است در حالی که ۸۹ درصد کلسترول مایع جنب از نوع *LDL* و *HDL* است. در نمودار ۲ همبستگی کلسترول پلور با مقادیر سرمی آن در حالت ترانسوداتیو و اگزوداتیو نشان داده شده است. در نمودار ۳ ملاحظه می‌گردد که تری گلیسیرید مایع جنب همبستگی قابل قبولی با مقادیر سرمی آن در حالت ترانسوداتیو و اگزوداتیو ندارد.

قسمت اصلی کلسترول، *LDL* می‌باشد. در این مطالعه میانگین کلسترول در پلورال افیوژن اگزوداتیو و ترانسوداتیو به ترتیب ۶۵/۲ و ۲۹/۶ میلی‌گرم در دسی‌لیتر بود، در حالی که میانگین مقادیر سرمی کلسترول توتال به ترتیب ۵۱/۵ و ۱۴۳/۵ میلی‌گرم در دسی‌لیتر بود. در صورتی که کلسترول به طور آزاد و پاسیو از سرم وارد فضای جنب شود، لازم است نسبت کلسترول جنب به سرم و *LDL* جنب به سرم تا حدی با یکدیگر همبستگی داشته باشد. در این مطالعه نسبت کلسترول مایع جنب به سرم در پلورال افیوژن اگزوداتیو و ترانسوداتیو به ترتیب برابر با ۴۳ درصد و ۲۱ درصد و نسبت *LDL* مایع جنب به سرم در موارد پلورال افیوژن‌های اگزوداتیو و ترانسوداتیو به ترتیب برابر ۴۹ درصد و ۱۹ درصد است. در کل بیماران نیز نسبت *LDL* مایع جنب به سرم ۰/۳۶ که در مقایسه با نسبت کلسترول مایع جنب به سرم که ۰/۳۴ است تغییر چندانی ندارد. در بیماران مبتلا به پلورال افیوژن اگزوداتیو ۸۳ درصد کلسترول سرم از *LDL* و *HDL* تشکیل شده است، در حالی که در مایع

نمودار ۲- همبستگی کلسترول مایع پلور (اگزوداتیو و ترانسوداتیو) با مقادیر سرمی آن

نمودار ۳- همبستگی تری گلیسرید مایع پلور (اگزوداتیو و ترانسوداتیو) با مقادیر سرمی آن

بحث

کلسترول مایع جنب (۸۹ درصد) کمی بیشتر از درصد HDL و LDL موجود در کلسترول سرم است (۸۴ درصد). در پلورال افیوژن اگزوداتیو به ترتیب کلسترول، LDL و HDL با شاخص نفوذپذیری پرده

تحقیق نشان داد که کلسترول مایع جنب بستگی به دو عامل کلسترول سرم و نفوذپذیری پرده جنب (نسبت پروتئین مایع جنب به سرم) دارد. در این مطالعه، درصد HDL و LDL موجود در

که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود سطح مایع جنبی لیپیدها از سطح سرمی آنها کمتر است. این امر نشان می‌دهد که عوامل دیگری ممکن است بر روی سطح جنبی آنها مثل نفوذپذیری عروق جنبی تأثیر داشته باشد.

علت انتخاب نسبت پروتئین مایع جنب به سرم به عنوان معیاری جهت بررسی نفوذپذیری عروق جنبی، به این خاطر است که پروتئین در مایع جنب متابولیزه و هم‌چنین تغلیظ نمی‌شود (۱۳). همان‌طوری که در شکل یک ملاحظه می‌شود نسبت هر یک از لیپیدهای مایع جنب به سرم از نسبت پروتئین مایع جنب به سرم کمتر است. این بدان معنی است که نفوذپذیری عروق جنب نسبت به پروتئین در مقایسه با لیپیدها کمتر است، که ناشی از بزرگتر بودن مولکول لیپیدها در مقایسه با مولکول پروتئین است (۱۴). برخی از مطالعات علت پائین بودن سطح لیپیدها در مایع جنب را به خاطر متابولیزه شدن آنها در مایع جنب می‌دانند (۹، ۱۵).

در جداول ۲ و ۳ وقتی ضریب همبستگی کلسترول با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم بررسی می‌گردد، از ضریب همبستگی ۰/۶۱ و ۰/۶۲ در پلورال افیوژن اگزوداتیو و ترانسوداتیو برخوردار است. این ناشی از همبستگی کلسترول مایع جنب با سطح سرمی آن و نفوذپذیری پرده جنب است. در مورد *LDL* نیز ضریب همبستگی آن با اضافه کردن نسبت پروتئین مایع جنب به سرم افزایش می‌یابد (به ترتیب در مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو ۰/۵۳ و ۰/۴۸ است) که در مقایسه با کلسترول کمتر می‌باشد.

در مورد *LDL*، همبستگی مقدار آن در مایع جنب با سرم، در مقایسه با کلسترول کمتر است (جدول ۲) و در مورد هر دو مایع جنب اگزوداتیو و

جنب از همبستگی معنی‌داری برخوردار است، در حالی که در پلورال افیوژن ترانسوداتیو، تنها کلسترول و *LDL* با شاخص نفوذپذیری پرده جنب (نسبت پروتئین مایع جنب به سرم) از همبستگی معنی‌داری برخوردار است. در مقایسه دو حالت مایع جنب، همبستگی تری‌گلیسیرید در موارد پلورال افیوژن ترانسوداتیو به مراتب کمتر از اگزوداتیو است (۰/۷۹ در مقابل ۰/۰۲).

اصولاً در خون لیپیدها آزاد نبوده و به لیپوپروتئین‌ها اتصال دارند (۱۰). ۹۰ درصد کلسترول سرم توسط *LDL* (۵۲ درصد وزن *LDL* از کلسترول تشکیل شده) و *HDL* (۱۹ درصد وزن *HDL* مربوط به کلسترول است) حمل می‌شود (۱۰).

تصور می‌رود که کلسترول مایع جنب از *LDL* و *HDL* تشکیل شده باشد. لیپوپروتئین‌های مشهور شامل شیلومیکرون، *LDL*، *HDL* و لیپوپروتئین با دانسیته متوسط (*Intermediate-density lipoprotein*) می‌باشند. *LDL* در عروق سنتز شده در حالی که *HDL* در کبد و عروق سنتز می‌شود (۱۱). لیپوپروتئین‌ها به گیرنده‌های ویژه موجود در غشاء سلول می‌چسبند. قسمتی از لیپوپروتئین‌ها توسط کبد برداشت شده و از طریق صفرا به روده ترشح می‌شوند.

از آنجایی که سطح لیپیدهای مایع جنب از سطح سرمی آنها کمتر است، به نظر می‌رسد که مقدارشان در مایع جنب بستگی به سطح سرمی آنها داشته باشد (۱۲). کلسترول مایع جنب بستگی به سطح سرمی آن دارد، هر چند از ضریب همبستگی بالایی برخوردار نیست ($r=0/41$). از میان لیپوپروتئین‌ها، *HDL* از ضریب همبستگی خوبی برخوردار است ($r=0/70$). به طور کلی همان‌طوری

در مورد تری گلیسیرید، هر چند سطح مایع جنبی آن بستگی به سطح سرمی دارد (جدول ۲)، ولی این مقدار به خصوص در مورد پلورال افیوژن ترانسوداتیو با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم بستگی ندارد.

در پلورال افیوژن ترانسوداتیو نیز سطح *VLDL* مایع جنب همبستگی با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم ندارد. در مورد پلورال افیوژن اگزوداتیو، نفوذپذیری پرده جنب نسبت به *VLDL* و تری گلیسیرید در مقایسه با کلسترول و *LDL* و *HDL* کمتر است. در این مطالعه نیز مشابه تحقیق *Vaz* و همکاران نسبت تری گلیسیرید و *VLDL* مایع جنب به سرم در مقایسه با سایر لیسیدها کمتر است (۹). این موضوع به این خاطر است که تری گلیسیرید توسط شیلومیکرون و *VLDL* حمل می‌شود که قطری به ترتیب $120 - 80 \text{ nm}$ و $30 - 80 \text{ nm}$ داشته که نسبت به قطر *LDL* که $25 - 18 \text{ nm}$ و *HDL* که قطر آن $12 - 5 \text{ nm}$ است، مولکول آن بزرگتر بوده و قدرت نفوذ کمتری به مایع جنب دارد.

در پایان می‌توان گفت از آنجایی که سطح کلسترول مایع جنب بستگی به مقدار سرمی آن و نفوذپذیری پرده جنب دارد، می‌توان مقدار آن را در مایع جنب از روی سطح سرمی آن و نسبت پروتئین مایع جنب به سرم حدس زد. نسبت *HDL* و *LDL* مایع جنب به مقادیر سرمی آنها تقریباً نزدیک هم می‌باشد. با توجه به عدم تغییر درصد *LDL* و *HDL* مایع جنب به سرم، می‌توان نتیجه گرفت که بعد از ورود آنها به فضای جنب دستخوش تغییرات متابولیکی نمی‌شوند، هم‌چنین تری گلیسیرید مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو بستگی به سطح

ترانسوداتیو در مقایسه با کلسترول همبستگی کمتری با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم دارد (به ترتیب $0/53$ و $0/48$ ، جداول ۳ و ۴). این در حالی است که ۷۰ درصد کلسترول خون از نوع *LDL* است (۱۶). در مطالعه حاضر ۶۱ درصد کلسترول سرم از نوع *LDL* است، در حالی که در مایع جنب ۶۵ درصد کلسترول از نوع *LDL* است. از آنجایی که کلسترول به صورت آزاد در سرم یافت نمی‌شود و به صورت اتصال به لیپوپروتئین می‌باشد، این موضوع می‌رساند که بعد از وارد شدن آن به فضای جنب دستخوش تغییر و متابولیسم نمی‌شود. این در حالی است که دیگر مطالعات مغایر با این نظریه است (۹، ۱۶).

در مورد *HDL* مایع جنب، در پلورال افیوژن اگزوداتیو سطح جنبی آن بستگی به هر دو سطح سرمی و نسبت پروتئین مایع جنب به سرم دارد (ضریب همبستگی آن به ترتیب در مایع جنب اگزوداتیو و ترانسوداتیو $0/40$ و $0/24$ است). که نسبت به ضریب همبستگی *LDL* کمتر است. با توجه به عدم همبستگی *HDL* با نسبت پروتئین مایع جنب به سرم در پلورال افیوژن ترانسوداتیو، مشخص می‌شود که تغییر مقدار آن در مایع جنب ترانسوداتیو نسبت به اگزوداتیو کمتر است. در هر دو حالت با توجه به کمتر بودن ضریب همبستگی آن، در مقایسه با کلسترول مشخص می‌شود که *HDL* بعد از ورود به مایع جنب دستخوش تغییر می‌شود. تغییر *HDL* مایع جنب در مقایسه با سطح سرمی آن در مطالعات قبلی نیز گزارش شده است (۹، ۱۵).

در مطالعه حاضر، نسبت *HDL* مایع جنب به کلسترول در پلورال افیوژن اگزوداتیو و ترانسوداتیو به ترتیب ۲۲ درصد و ۳۱ درصد است.

References:

1. Sahn SA. State of the art. *Am Rev Respir Dis* 1989; 138: 188-234.
2. Carr DT, Power MH. Clinical value of measurements of concentration of protein in pleural fluid. *N Eng J Med* 1958; 259: 926-7.
3. Light RW, MacGregor ML, Luchsinger PC, et al. Pleural effusions: The diagnostic separation of transudates and exudates. *Ann Intern Med* 1927; 27: 507-13.
4. Hamm H, Brohan U, Bohmer R, et al. Cholesterol in pleural effusion: a diagnostic aid. *Chest* 1987; 92: 296-302.
5. Valdes L, Pose A, Suarez J, et al. Cholesterol: a useful parameter for distinguishing between pleural exudates and transudates. *Chest* 1991; 99: 1097-102.
6. Meisel S, Shamis A, Tjaler M, et al. Pleural fluid to serum bilirubin concentration ratio for the separation of transudates from exudates. *Chest* 1990; 98: 141-4.
7. Pachon EG, Navas LP, Sanchez JF, et al. Pleural fluid to serum cholinesterase ratio for the separation of transudates and exudates. *Chest* 1996; 110: 97-101.
8. Razi E, Mosavi GH. Diagnostic value of serum – effusion albumin gradient in diagnosing exudative from transudative pleural effusions. *Archives of Iranian Medicine* 1999; 2: 187-90.
9. Vaz MA, Teixeira LR, Vargas FS, et al. Relationship between pleural fluid and serum cholesterol levels. *Chest* 2001; 119: 204-10.
10. Mahley RW, Weisgraber KW, Farese RV. Disorders of lipid metabolism. In: Williams RH, editor. *Willams' Textbook of Endocrinology*. Philadelphia: WB Saunders; 1998. p. 1099-119.
11. Stein EA, Myers GL. Lipids, apolipoproteins, and lipoproteins. In: Burtis CA, editor. *Tietz Fundamentals of Clinical Chemistry*. Philadelphia: WB Saunders; 1996. p. 375–401.
12. Gil Suay V, Martinez Moragon E, Cases Viedma E, et al. Pleural cholesterol in differentiating transudates and exudates. *Respiration* 1995; 62: 57-63.
13. Wiener Kronish JP, Albertine KH, Licko V, et al. Protein egress and entry rates in pleural fluid and plasma in sheep. *J Appl Physiol* 1984; 56: 459-63.
14. Silverman LM, Christenson RH. Amino acids and proteins. In: Burtis CA, editor. *Tietz Fundamentals of Clinical Chemistry*. Philadelphia: WB Saunders; 1996. p. 240-82.
15. Pfalzer B, Hamm H, Beisiegel U, et al. Lipoproteins and apolipoproteins in human pleural effusions. *J Lab Clin Med* 1992; 120: 483-93.
16. Rifai N, Wamick GR, Dominiczak. *Handbook of Lipoprotein Testing*. Washington DC: AACC Press; 1997. p. 1-24.